

Elisabeta POP

Artiști inofensivi?

Am salutat sincer ideea conducerii artistice a Trupei „Iosif Vulcan“ (Elvira Râmbu) și a directorului general (Lucian Silaghi), implicat cu dăruire în toate proiectele instituției, de a juca o piesă de valoare **Uciderii lui Gonzago** la Oradea și încă în regia unui artist de al cărui talent sunt de mulți ani convinsă. L-am numit pe Petru Vutcărau.

Am ajuns să văd spectacolul la aproape două luni de la premieră: o dată că nu eram în țară, apoi că s-a suspendat un spectacol din motive pe care le-aș numi... dramatice, dacă tot suntem la teatru: nu eram decât o mână de spectatori, mai puțini chiar decât actorii de pe scenă, așadar, spectacolul s-a suspendat. (Ceea ce nu s-a întâmplat cu câteva seri înainte, când actorii au jucat o comedie – care de altfel a întrunit în doi ani multe reprezentații – în fața a 11 sau 12 spectatori care își cumpăraseră frumos biletele și erau pregătiți sufletește să ...rădă, nu-i așa, la o comedie! Ei bine, actorii au jucat excepțional, ca și când în sală erau sute de ochi... și nu le-a părut rău, căci cei prezenți i-au răsplătit cu îndelungi aplauze și cu flori, la final.)

Piesa mi s-a părut excepțională (și traducerea semnată de aceeași Elvira Râmbu, foarte bună) și, fiindcă a fost scrisă și jucată în preajma marilor, decisivele căderi ale regimurilor comuniste.

Petru Vutcărau a încercat să nu ocolească temele obsedante și, de ce nu, persistente în oricare societate și la care au meditat atât Shakespeare, cât și dramaturgul bulgar, talentatul dramaturg bulgar, Nedialko Iordanov: relația Artistului cu Puterea; cum ajunge un om obișnuit trădător sau, și mai rău, turnător, ticăloșit pe vecie, în ce fel sunt corupți sau manipulați oamenii obișnuiți și poate prea încrezători sau naivi sau, de ce nu, interesați, cât de lung a fost și rămâne brațul așa-numitei Siguranțe Naționale, dar și o excelentă incursiune în sufletul omenesc, în care încap de-a valma

ura, infidelitatea, gelozia, nerecunoștința, lingușeala, lașitatea, corupția, frica, dar și curajul, iubirea, dorința de a trăi în libertate, credința și buna-credință, fidelitatea...

Recunosc că am fost tentată să spun că spectacolul lui Vutcărău este puțin prea lung și că lungirea se datorează în mare parte... scenei cu anchetarea artiștilor de către odiosul Călău al Curții Regale. Dar fiindcă scena era foarte bine condusă regizoral și jucată magistral de Sebastian Lupu, interpretul *Călăului* (actorul se află, după mine, la o creație de excepție – e antipatic cât încape, e dur și de o răutate ce se transferă vizibil asupra instituției represive pe care o reprezintă), mi-am revizuit părerea. Mi s-a confirmat bănuiala că regizorul s-a gândit la acea parte din public – tineretul, desigur! – care vede și „gustă” filme americane de o agresivitate și duritate a imaginilor, pe care noi, cei trecuți de prima tinerețe (poate și de a... doua!) le ocolim cât putem. Așadar, sânge, vânătăi, palme și pumni, ghionturi, vorbe dure (să ne înțelegem, nu vulgare!), tot arsenalul de „metode” specifice de anchetare, dacă ne aducem aminte, nu doar sistemelor inchiziționale, ci și regimului comunist de la noi, de la bulgari și, da, de la sovietici...

Și a mai fost o întâmplare care m-a pus pe gânduri: unul dintre tinerii prezenți la spectacol, un inginer, cred, prieten cu o cunoștință de-a mea, a urmărit acest spectacol exact ca o piesă polițistă; am dedus că habar n-avea că există pe lume o piesă numită *Hamlet* și, cine știe, poate nici că există un dramaturg numit Shakespeare (ce-i drept, n-am controlat, de jenă!).

Atunci bine a făcut regizorul, nu-i așa, că a pus accent pe respectiva scenă, fiindcă, așa cum am observat, tinerii din sală au fost ochi și urechi, „înghițind” și pilula amăruie – citește mesajul de o imensă omenie – ce se servea odată cu stratul acesta subțirel de ciocolată – citește „momente dure”.

Cei care au cunoscut regimul comunist însă au avut desigur o tresărire la gândul că asemenea anchete au fost frecvente în beciurile Securității, de unde adesea întemnițații ieșeau mutilați sau nu mai ieșeau deloc.

Decorul Oanei Cernea, o structură metalică imaginând în fundal SCENA unde actorii vor juca în fața Curții Regale și, pe lateral, două practicabile tot metalice, desemnând spațiile ce duc spre cabine și spre încăperile palatului, se dovedește elegant și eficient, permițând actorilor să se miște în voie, pe spații largi. În întunericul din spatele acestei structuri metalice se ascund spionând continuu „oamenii” lui Polonius și tot acolo se strecoară pentru un scurt intermezzo sexual *Charles* cu tinerica *Amalia*, liberă și... libertină, într-un fel vedeta trupei. Un cufăr imens, specific artiștilor ambulanți, plin cu costume și recuzită, completează armonios decorul. Ingenioasă e și perdea cu flori având multiple semnificații.

Dacă e să spunem cum au jucat actorii orădeni aceste roluri excepționale scrise de Iordanov, vom începe cu Ovidiu Ghiniță (invitat de la Teatrul Clasic „Ioan Slavici” din Arad), a cărui prezență în spectacol (în rolul lui *Polonius*) e incontestabil una de bun augur. Actorul știe ce joacă, are prestanță, nuanțează cu inteligență, schimbând registrele și tonul cu precizia profesionistului: e câteodată teatral, amintindu-și că, în tinerețe l-a interpretat pe Iuliu Cezar, e tandru și berbant când trebuie să câștige încrederea Amaliei, apoi dur și rău când cu Ofelia, când cu Amalia, în funcție de interesele lui imediate. E mios când vrea să le intre sub piele actorilor sau supușilor îndărătnici, dar neiertător și fără scrupule în alte împrejurări. Privirea albastră a actorului capătă inflexiuni de oțel, orgoliul nemăsurat al lui Polonius, setea lui de putere, ajung la public, dându-i frisoane.

În rolul *Directorului* trupei de teatru, *Charles*, Richard Balint (care îmi pare ușor obosit, poate din cauza unei prea intense și necontrolate distribuiri în aproape toate spectacolele stagiunii) face eforturi meritorii de a construi un personaj extrem de complex și dificil. Actor eminent, de altfel, el reușește să creeze un personaj generic,

anume acela al Artistului iubindu-și meseria, dar iubind, mai presus de orice, libertatea și adevărul, a artistului dintotdeauna certat cu Puterea și cu cei care îi îngrădesc libertatea. Puțin prea nervos, cu isterii necontrolate, actorul său are în... actorul interpret alura unui artist nevropat, ceea ce văduvește personajul de nuanțe, pe o bună porțiune din spectacol. Are în schimb umor și salvează câteva scene care altfel ar fi putut părea din alt spectacol. Și mai are ceva: o căldură sufletească, o tandrețe care dau dulceață scenelor cu cele două femei, dar și celei în care este anchetat.

Și, fiindcă am pomenit de cele două femei, voi spune că atât Elvira Platon Rîmbu, în rolul *Soției* lui Charles, *Elisabeth*, cât și Denisa Vlad în cel al *Amaliei*, au fost minunate. Elvira Rîmbu a creionat o nevestă cam din topor, acrită de vocație, dar analfabetă, femeie de altfel dintr-o bucată, francă, uneori cam bătărană chiar, dar sinceră și iubitoare; ce-i drept cam acrită de lungile turnee și de sărăcia ce le este soră bună de ani mulți, isteată foc și rea de gură cât încape. Geloasă desigur pe tinerica și libertina Amalia, o înțeapă tot timpul și își urmărește pe bună dreptate bărbatul sensibil și el la nuri darnice făcute (pe care el a adus-o în trupă, făcând-o „vedetă“).

Situație arhicunoscută dintotdeauna și de pretutindeni, în orice teatru, de altfel, pe care actorii o joacă cu un firesc și o plăcere ce le atrage aplauze la scenă deschisă.

În rolul *Amaliei*, Denisa Vlad face un rol admirabil, ferindu-se de notele vulgare pe care le-ar fi putut aduce personajul ei. E frumoasă, dezinvoltă, complet dezinhibată, e feminină și foarte senzuală. Insolentă cu Elisabeth, dar și cu Polonius – pe cât se poate – tandră cu Charles, indiferentă cu cei care n-o interesează, caldă și ocrotitoare cu Ofelia, într-un cuvânt e permanent în atenția spectatorilor, fără strop de ostentație.

Ofelia – ca să rămânem la rolurile feminine – Angelei Hușanu (fostă Tanko) are grația blondei serafice, dar mai are ceva ce nu avea Ofelia shakespeariană: o revoltă pe anturaj, pe tatăl-despot, pe Hamlet-nehotărâtul, o dorință vie de a afla mai multe despre lume și viață, de a fugi în lume, spre libertate. O asemenea față n-ar fi trebuit să aibă sfârșitul binecunoscut. Actrița are o dicție impecabilă, joacă rafinat și e sensibilă, scena din final e de o tristețe imensă.

Petre Ghimbășan e un *Benvolio* simpatic până la un punct; el joacă nenumăratele stări și situații cunoscute din sutele de spectacole jucate, nu e chiar un babalâc ramolit, cum s-ar sugera, dar actorul are ani mulți de teatru în spate și acest lucru se simte, chiar când face pe plictisitul și pe sastisitul. Are o mimică specială și un joc marcat de rigoare și profesionalism. Situațiile omenești ale oricărui artist pus să aleagă între moarte și viață le joacă cu infinită grație. Puțin prea gălăgios, Răzvan Vicoveanu face un *Henric* plin de vitalitate, un pic ticălos, dar foarte simpatic. Energia sa debordantă, plăcerea jocului, ascund, o vreme, cameleonismul celui pus pe căpătuală cu orice preț: actorul joacă însă cu precizie această latură negativă a personajului său, lipsindu-l, totuși, de câteva nuanțe ce s-ar fi impus. Elegant, bine croit, sobru, Sorin Ionescu aduce în scenă – fără prea mult entuziasm, mi s-a părut –, un *Horatio* a cărui ambiguitate însă i-a dat prilejul să creioneze un personaj care nu „duce“ la cel cunoscut, așa încât noutatea îi permite să joace într-un registru străin de cunoscuta canava shakespeariană. De aici poate și ușoara derută pe care am simțit-o în jocul său, care, pe mine una, mărturisesc, m-a convins, dar nu m-a cucerit. Pavel Sârghi în rolul *Sufleurului*, ar fi putut fi un personaj remarcabil, actorul știind să construiască migălos și cu talent autentic aproape orice tip de personaj. N-a fost așa, dintr-o greșeală care nu știu cui aparține: l-a făcut bălbăit și peltic și nu s-a înțeles aproape nimic din textul rostit; și aveam ce înțelege, har Domnului! S-a pierdut mult din text și personajul n-a avut nici haz în prima parte, nici suficient dramatism în partea a doua. Păcat. Voi aminti prestația actorilor care au interpretat rolurile aici secundare: *Regele* – Andrian Locovei, *Regina* – Mirela Lupu, *Hamlet* – Ciprian Ciuciu.

Nu știu din care pricini anume, scena, chiar dacă a fost una de pantomimă (în care cei mai sus amintiți au avut și... vorbe), s-a jucat pe un semiîntunerice ce făcea aproape imposibilă, nu doar vederea, ci și auzirea lor. Scena a fost ratată pur și simplu. Nu e posibil să pleci de la un spectacol după *Hamlet* și să auzi o elevă (desigur, eminentă) întrebând cu voce tare, că doar-doar o aude cineva – dar unde este totuși *Hamlet*? Asta cu atât mai mult cu cât, îmi vine mie să adaug, Ciuciu – ce nume predestinat... absenței! – e un tânăr actor ce promite, pe care chiar îl „vezi” când intră în scenă.

Mie una muzica aleasă (Petru Vutcăru) mi s-a părut extrem de adecvată, ca una de film, cu efecte speciale de impact sigur, dar poate nu era cazul să însoțească aproape tot timpul spectacolul, uneori distrăgând atenția, fie prin decibelii în plus, fie prin sublinierea pleonastică.

Costumele Oanei Cernea, bine gândite, străbătând mai mulți timpi istorici, au fost, cu mici excepții, exact ce trebuie sau, mă rog, ce ne imaginăm noi că trebuie. Poate doar cele de la spectacolul regal le-aș fi vrut mai ponsite, *foște* dantele albe, azi gălbejite, *foște* mătăsurii aurite, azi patinate de sărăcie și de trecerea vremii.

Mircea GHIȚULESCU

Zeze

Într-o zi de marți, am fost la Teatrul Luni de la Green Hour și, mare mirare, am asistat la o comedie normală cu replici normale, personaje comice bine conturate, replici deștepte și actori de viitor. Este un cadou oferit de Adrian Tamaș cu examenul său de absolvire inspirat de comedia lui Marius Damian, ***Despe viața lui Zeze și adevărul despre moartea sa***. Actorul Marius Damian este un foarte bun scriitor, una dintre piesele sale (*Ceața*) fiind publicată în urmă cu mulți ani în revista *Drama* și această perseverență demonstrează seriozitate și profesionalism, nu doar „când vreau să fluier”. Este una dintre cele mai bune comedii pe care le-am ascultat/citit în ultima vreme pentru că autorul are arta complicității și tehnica aluziei. Acțiunea se petrece într-o grădină zoologică, spațiu ce contaminează cu umor tot ce atinge. Problema este că a murit maimuțoiul Zeze și este așteptată o expertiză de la centru. Nu este moartea unui animal oarecare, ci unul pentru care se agită însuși „marele om”, președintele țării.

Personajele sunt fără excepție teribil de comice – de la Directorul parcului, poet secret, autorul unui volum netipărit intitulat *Marele Ambiguu* sau *Fără menajamente despre dresor* până la Gardianul supranumit Nietzsche, poate pentru că are tendința să filosofeze. De altfel, toate personajele au această tendință hilară și mai ales *Experta* care anchetează moartea lui Zeze a cărei știință biologică pare pe cât de savantă pe atât de găunoasă. Totul se bazează pe legile hiperbolei, fleacurile capătă o importanță ascendentă, totul se inflamează, vine televiziunea, iar parodia la emisiunile televiziunilor de scandal din Scena 5 este antologică.

Cum să pui în scenă un parc zoologic în spațiul strâmt de la *Green Hours*? Foarte simplu, ne spune Adrian Tamaș, prin metonimie. În biroul Directorului sunt înșirate animăluțe de jucărie din colecția parcului. Însuși personajul principal, legendarul Zeze apare sub forma unei păpuși uriașe. Ca orice comedie bună, *Zeze*... se încheie cu o poantă finală luată din repertoriul sf. Zeze era un exemplar experimental ce urma să fie dovada supremă a evoluționismului și anume că maimuța se poate transforma în om într-o singură viață, și nu în milioane de ani de evoluție.